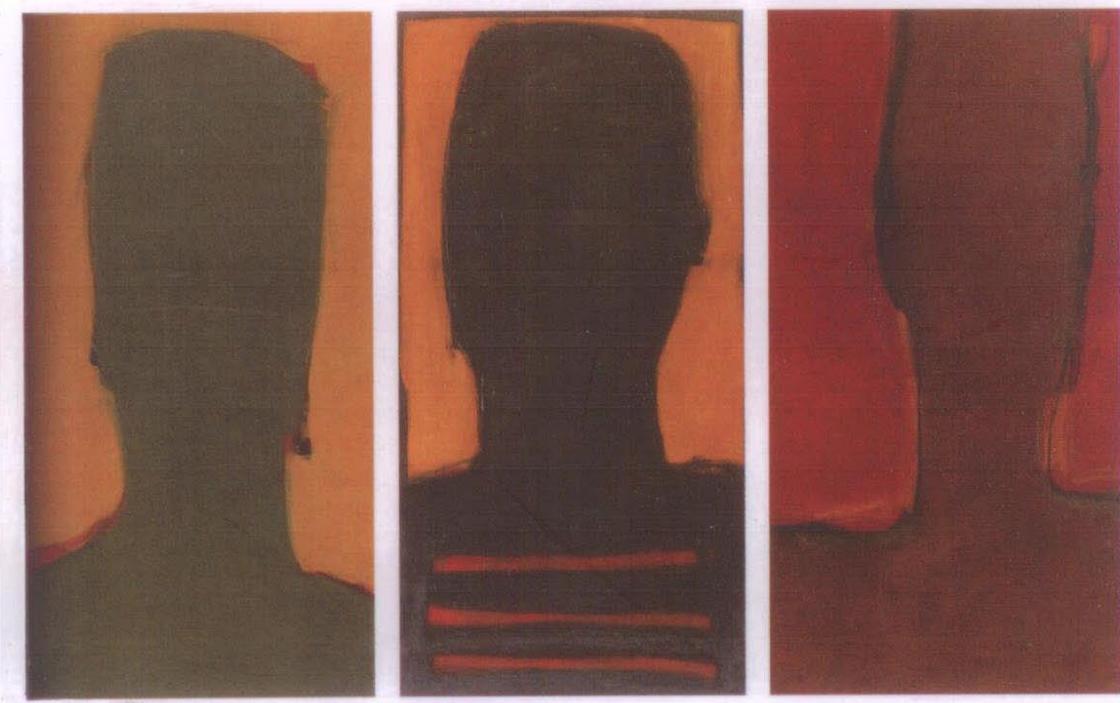

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ Πόλις

ΙΣΤΟΡΙΑ | ΓΡΑΜΜΑΤΑ | ΤΕΧΝΕΣ | ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

Κώστας Λαχάς: "Ένας οδοιπόρος της Τέχνης
Στάση Παλιά Οσία Ξένη
Η ικεσία και το μέγαρο
Γιώργος Ιωάννου: Πολλαπλά σπαράγματα
Η περιπέτεια της γέννησης του Κρατικού Θεάτρου Β. Ελλάδας

51

2015

€8

ΜΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΩΝ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ

του ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΝΙΚΗΦΟΡΙΔΗ
Αρχιτέκτονα

Νέα Παραλία. Φωτο: Π. Νικηφορίδης

Η πόλη μου...

Η πόλη που κατοικώ βρέχεται από τον Θερμαϊκό εδώ και πολλούς αιώνες, έχει το προνόμιο να είναι γειτόνισσα του Ολύμπου, κατοικεί αυτό το έδαφος τουλάχιστον εκατό γενιές. Άνθρωποι γεννήθηκαν, έζησαν, δημιούργησαν, μεγαλούργησαν, περπάτησαν, έκαναν απογόνους και άφησαν την τελευταία τους πνοή σε αυτήν την πόλη.

Η πόλη που κατοικώ αλλάζει ανάλογα με τις εποχές, τον πληθυσμό της, τις συνίθειες, τα πήνη και τα έθιμα, την οργάνωση της κοινωνίας. Κάποτε ήταν ελληνιστική, μετά έγινε ρωμαϊκή, βυζαντινή, οθωμανική, για να επαναπροσδιορίσει την ύπαρξή της πολύ πρόσφατα. Ο ίδιος ουρανός, η ίδια θάλασσα, το ίδιο χώμα, η ίδια ενδοχώρα, πλαισιώνουν αυτήν την πόλη και τους εκάστοτε κατοίκους της στην πάροδο χιλιάδων χρόνων.

Περπατώ στην Εγνατία οδό και σκέφτομαι ότι σε αυτό το έδαφος, εδώ και πολλούς αιώνες, περπάτησαν πολλές γενιές ανθρώπων. Μπαίνω στο Μπέν Χαμάμ και φαντάζομαι άλλες εποχές, με άλλη καθημερινότητα. Στο cryptoporticus της αρχαίας αγοράς ταξιδεύω πολύ μακριά. Στο Επταπύργιο η φαντασία μου βλέπει πολλές και διαφορετικές εικόνες. Η έξοδος από το Παζάρ Χαμάμ είναι μια απερίγραπτη εμπειρία, ξαναβρίσκω έναν άλλο κόσμο. Η οδός Ελένης Ζωγράφου βρίσκεται σε μια άλλη πόλη, που είναι όμως η Θεσσαλονίκη.

Η Θεσσαλονίκη διαθέτει ένα μοναδικό πλεονέκτημα: τα ίχνα της πολυποίκιλης ιστορικής της στρωματογραφίας βρίσκονται σε άμεση συνύπαρξη με τον ούγχρονο αστικό ιστό, καταγράφοντας μια αδιάλειπτη ιστορική συνέχεια. Οι υπάρχουσες όμως χωρικές σχέσεις της σύγχρονης πόλης με τις αρχαιολογικές "ρωγμές" δεν είναι σχέσεις οικειότητας και αρμονικής συνύπαρξης.

Οι αρχαιολογικοί χώροι κείτονται ανόργανα στον αστικό ιστό της Θεσσαλονίκης, απομονωμένοι από το ούγχρονο περιβάλλον τους. Η ιστορική συνέχεια της πόλης διακόπτεται στη συνείδηση δύον τη βιώνουν, είτε ως κάτοικοι είτε ως επισκέπτες.

Οι αρχαιολογικοί τόποι που βρίσκονται μέσα σε μια σύγχρονη και ζωντανή πόλη δεν μπορούν να αντιμετωπίζονται μόνο υπό το καθεστώς της "προστασίας" αλλά και υπό τη στρατηγική της "ένταξης".

Το "πρόβλημα" των ιστορικών πόλεων, με τα πολλαπλά επίπεδα ανάπτυξης, που συγκρούονται ή αλληλοαγνοούνται, καθώς διεκδικούν τον παρόντα ρεαλιστικό χώρο και χρόνο της ίδιας πόλης, είναι πολύ κρίσιμο.

Η σπουδαιότητα του αρχαιολογικού αποθέματος βρίσκεται ακριβώς στο γεγονός ότι καταγράφει την πολυμορφία και την αμφισημία μιας πόλης "ενιαίας", φτιαγμένης από τα ξεχωριστά και ανολοκλήρωτα κομμάτια της. Επιθυμώ να πόλη μου να ενσωματώσει και να ξανακερδίσει αυτά τα ερείπια που "ευθύνονται" για την αποσπασματικότητα του αστικού ιστού.

Αύριο θέλω να ζω σε μια Θεσσαλονίκη όπου το παρελθόν διασταύρωνται με το παρόν, όπου λειτουργεί η μνήμη, όχι εκείνη της ανάμνησης –δηλαδί π "αμνήμων" μνήμην–, αλλά εκείνη που μπορεί να εγγράφεται στη σύγχρονη ζωή της πόλης.

Η θάλασσα μέσα μου, η ζωή σε μια πόλη που ακουμπάει τη θάλασσα, μια πόλη που ανοίγεται στη θάλασσα, μια πόλη με φυσική προέκταση τη θάλασσα. Δεν ήταν πάντα έτοι αυτή η σχέση, κάποτε η πόλη ήταν επιφυλακτική με τη θάλασσα, έως εχθρική και οχυρωμένη· άλλοτε τη χρησιμοποιεί ως μέσο φυγής. Σχετικά πρόσφατα, μάλλον συνειδητοποιώ την αξία της θάλασσας, κι αυτό οφείλεται στον σύγχρονο τρόπο ζωής. Κάποτε της γυρνούσα την πλάτη, οι επαύλεις της Λεωφόρου των Εξοχών μόλις που την υπολόγιζαν. Τώρα η ύπαρξη της θάλασσας και η θέα της πολλαπλασιάζουν τις αξίες κτίσης. Της συμπεριφέρθηκα σαν να ήταν η εγκαταλειμμένη αυλή του γείτονα, μια περιοχή αγνώστου ιδιοκτησίας, με τα γνωστά αποτελέσματα.

Η θαλάσσια γειτνίαση της Θεσσαλονίκης είναι μοναδική, ο ανοιχτός ορίζοντας, ο Όλυμπος, το απέραντο της διαύγειας, το περιορισμένο της ομίχλης, τα πλοία που έρχονται, μένουν για λίγο και φεύγουν, κάποια είναι συχνοί επισκέπτες, τα χρώματα, το πλιοβασίλεμα, η δύναμη των καιρικών φαινομένων, ο Βαρδάρης.

Το θαλάσσιο φόντο στον κόλπο της Θεσσαλονίκης αποτελεί το εκπληκτικό σκηνικό όπου το εφήμερο και το μεταβλητό είναι τα κυρίαρχα στοιχεία που δημιουργούν μια διαφορετική κάθε φορά ατμόσφαιρα.

Η ανάπλαση της Νέας Παραλίας ήλθε για να μας αποδείξει τον ρόλο και τη σημασία αυτής της συνύπαρξης – του στερεού και του υγρού· δεν πρόκειται για τα επάλληλα στρώματα της ίδιας πόλης αλλά για τα δύο οπιμαντικά της συστατικά. Το θαλάσσιο έδαφος της Θεσσαλονίκης είναι ένας ανεκτίμητος θησαυρός, πρέπει να κάνω κάτι, πρέπει να του δώσω τη σημασία που του αφορά.

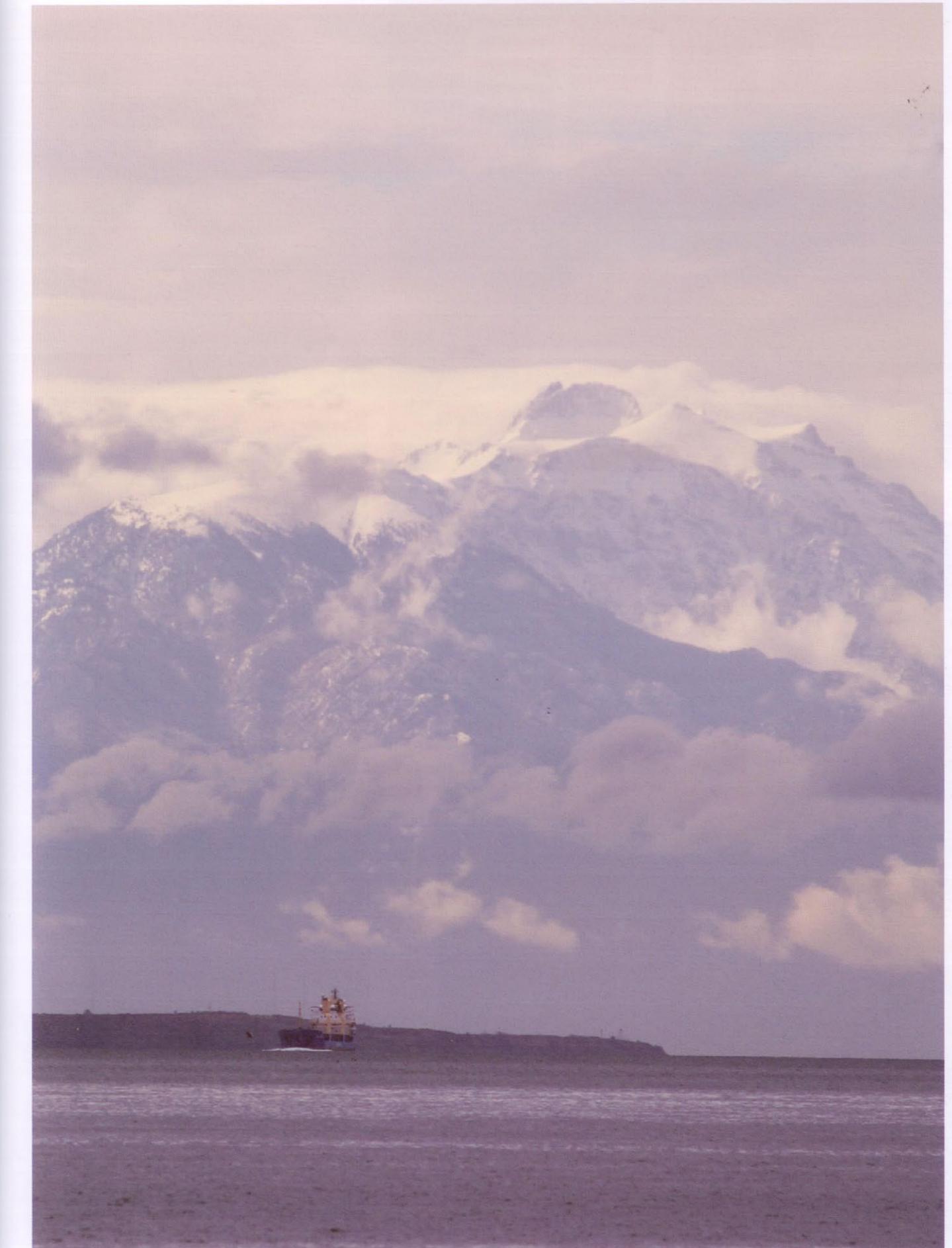
Η πόλη που κατοικώ απλώνεται πάνω στο δύσκολο και προκλητικό όριο μεταξύ στεριάς και θάλασσας, μεταξύ φυσικού και κατασκευασμένου τοπίου. Το στερεό έδαφος της πόλης μου οφείλει να συνυπάρξει και να συνδιαλαγεί με το υδάτινο στοιχείο, δηλαδί τη φύση στην πιο ασταθή μορφή της, αυτό που θα την αναζωογονήσει.

Η πόλη που κατοικώ καθηρεφτίζεται στο άλλο της μισό, παίρνει το χρώμα του, υπάρχει γιατί υπάρχει αυτό, δεν μπορεί να το ανταγωνιστεί παρά να συνυπάρξει και να κερδίσει λίγη από την ακούραστη αίγλη του.

Η πόλη που κατοικώ έχει να κερδίσει πολλά από το θαλάσσιο έδαφός της. Φανταστείτε έναν καθαρό Θερμαϊκό, φανταστείτε σε ποιά Θεσσαλονίκη θα ζούσα εάν από το Καλοχώρι έως το Αγγελοχώρι υπήρχε αυτή η συνέχεια, φανταστείτε ποια θα ήταν η ποιότητα ζωής σε ένα τέτοιο περιβάλλον.

Ανυπομονώ να κατοικήσω το θαλάσσιο έδαφος της πόλης μου.

Αύριο θέλω να έρθω πιο κοντά στη θάλασσα, θέλω να την αγκαλιάσω, θέλω τη θάλασσα μέσα μου.

Όλυμπος. Φωτο: Π. Νικηφορίδης

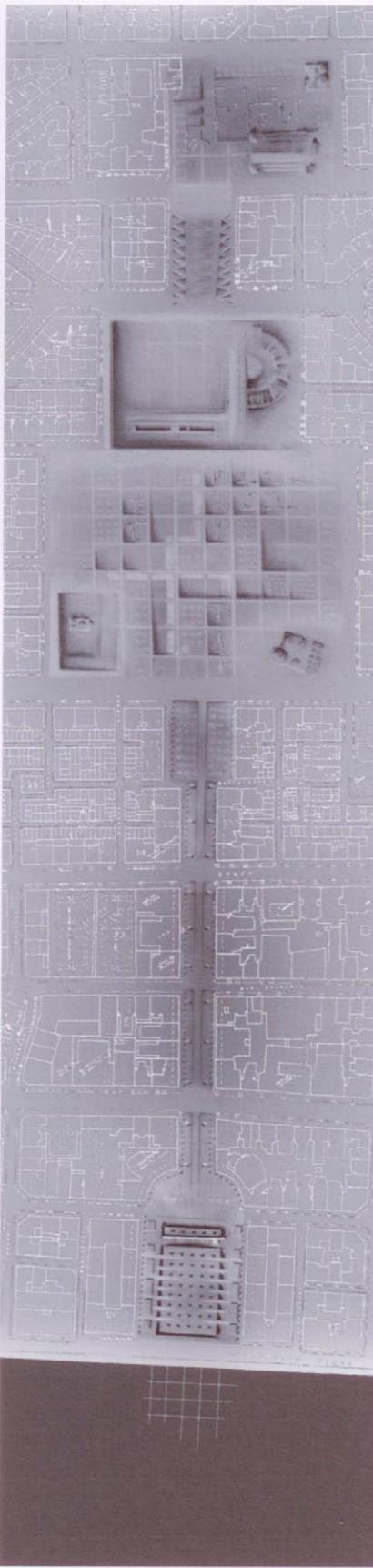
Α' βραβείο για τον άξονα της Αριστοτέλους.
Νικηφορίδης - Κουόμο - Ταράνη

Η πόλη που κατοικώ είναι μία πόλη στεγανή, είναι μία πόλη με κλειστούς πόρους ζωής. Το δέρμα που κατοικώ έχει νεκρώσει. Δεν μπορεί να πάρει ανάσα, ασφυκτιά και αργοπεθαίνει κάτω από συμπαγείς κατασκευές. Προσπαθεί απεγνωσμένα να βρει μερικούς σπόρους χώμα για να φυτρώσει. Σχίζει την άσφαλτο, σπάνει τις πλάκες των πεζοδρομίων, ψάχνει για αρμούς μεταξύ διάφορων υλικών, έχει μια προτίμοση στα διατηρητέα και μνημεία για να ξεμυτίσει.

Η πόλη όπου κατοικώ μισεί τη φύση. Ακόμη και το καλοκαίρι, επιλέγω να ζήσω μέσα στην αποστειρωμένη δροσιά του κλιματιστικού, άφοσα τις γλάστρες να ξεραθούν, δεν κατοικώ πια στα μπαλκόνια.

Η πόλη όπου κατοικώ μπάζωσε τα ρέματα που εδώ και πολλούς αιώνες έτρεχαν πάνω στο κορμί της, τα μετέτρεψε σε δρόμους ταχείας κυκλοφορίας, εκεί που έτρεχε η ζωή τώρα τρέχουν αυτοκίνητα. Έχει πλέον άσφαλτο. Το ρέμα έγινε αμαξωτός, όπως θα έλεγαν στο νησί που γεννήθηκα. Η πόλη όπου κατοικώ εξόρισε τη φύση.

Η πόλη όπου κατοικώ μεγαλώνει τα παιδιά της σε φαλακρές αυλές σχολείων. Απαγορευμένο είδος τα δέντρα και τα φυτά στις αυλές. Ντουβάρια, γυμνά σόκορα ύψους 20 μέτρων, που συνθίζουν την ανθρώπινη κλίμακα. Έτσι μεγαλώνουν τα παιδιά, σε μια πόλη και σε σχολεία που έχουν μαλώσει με τη φύση. Μεγαλώνουν, σπουδάζουν, παντρεύονται, κάνουν παιδιά, σπουδάζουν και τα παιδιά τους, και ξαφνικά, στα όρια

Α' βραβείο για τον άξονα της Αριστοτέλους.
Νικηφορίδης - Κουόμο -
Ταράνη

Αυλή σχολείου
στην οδό
Κάσσανδρου

της τρίτης πλικίας, μαθαίνουν ότι η κολοκυθιά δεν είναι δέντρο, όπως νομίζανε.

Η πόλη όπου κατοικώ δεν θέλει χώμα. Δεν θέλει τα φθινοπωρινά φύλλα, δεν θέλει το ξερό χορτάρι, δεν θέλει λάσπες, ούτε κουτσουλιές. Θέλει άσφαλτο, πλακόστρωτα —τοιμέντα να γίνουν—, θέλει φυτά που παραμένουν ίδια όλον τον χρόνο, δεν πέφτουν τα φύλλα τους, δεν έχουν εποχές και δεν λερώνουν.

Οι πλατείες, με την πάροδο των χρόνων, έγιναν κυκλοφοριακοί κόμβοι· τα πάρκα χώριοι στάθμευσης· τα δέντρα κουτσουρεύονται, για να φανούν οι όψεις των εμπορικών καταστημάτων· κάποια οικόπεδα του κέντρου οικοδομήθηκαν με κάλυψη 100%· οι ακάλυπτοι, στην καλύτερη περίπτωση άβατοι, δηλαδή σκουπιδότοποι.

Μήπως η πόλη όπου κατοικώ πρέπει να αναλογιστεί πού πάει;

Περνάμε μια μεγάλη κρίση· προβληματίζομαι και αναλογίζομαι τι φταίει. Έχω πολλές επιλογές, από την πιο ανώδυνη μέχρι την πιο επώδυνη. Φταίνε οι άλλοι ή φταίω εγώ και οι άλλοι; Άς ξεχάσω ποιος φταίει και ας αποφασίσω ότι αύριο θέλω να ζήσω σε μια άλλη πόλη, θέλω να ζήσω σε μια άλλη Θεσσαλονίκη. Μια πόλη που έχει συμφιλιωθεί με το παρελθόν της, που έχει αγκαλιάσει τη θάλασσά της, που έχει υιοθετήσει τη φύση.

Αυτή είναι η πόλη του δικού μου αύριο. ■

Εγνατία - Βενιζέλου. Φωτο: Β. Συωτή